

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

ZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Narodnostni moment v bodoči zbornici z ozirom na Slovence.

(Z ozirom na razne izjave slovenskih poslancev.)

Narodno-politični položaj Slovencev v Avstriji je tak, da rodi samposebi gibanje, ki se imenuje v splošnem „narodno“. Velikokrat se seveda ta beseda zlorablja v druge pojme in namene, bodisi strankarsko-preračunjene ali osebno-sebične.

Pogled na druge večje narode, ki tekmujejo med seboj na svetovnem mestu, nam pove, koliko nam Slovincem še manjka, da se vsaj od daleč približamo tem večjim kulturnim skupinam. Čutimo svojo onemoglost in skušamo si pomagati. Mogočni, mnogomilijonski sosedje nas objemajo s treh strani in naravno, da vpliva velika tuja masa napadajoče na nas. Po načelu, da vsak jezik toliko velja, kolikor kulture razširja, nastopa proti nam dvoje velikih narodov ekspanzivno: Nемеc in Italjan. Tega zabraniti ne moremo — vprašanje je le, če se tega ubranimo.

Pritisk na nas je vzbudil končno tudi odpor z naše strani. Ta odpor se je pojavil v zavedanju svoje narodnosti, ali v konkretni obliki: v obrambi svoje zemlje in jezika. In čim višje stopnjo izobrazbe je kdo dosegel, tem več interesa ima na tem odporu. Vidimo, da priprosto ljudstvo se rado udaja tujemu stremljenju; treba je šele agitacije, da se tudi v masi vzbudi oni čut narodne zavesti, ki se pojavlja v zdravi obliki narodnostnega boja kot samopomoč, kot stremljenje po gospodarski jakosti, ker čim višje blagostanje posameznikov, tem večja njegova odporna sila. Tujec more nastopati uspešno proti nam le dotlej, dokler je gospodarsko jačji, dokler so načini od njega gospodarsko odvisni. To nam pove zopet, da moremo nastopati ob mejah mi agresivno šele tedaj, če smo skrbeli, da se to gospodarsko razmerje okrene nasprotno: Slovenec gospodarsko močnejši more pridobivati med gospodarsko slabšimi sosedi.

Dobro vidimo in vemo, da je to samo razkroj, da so samo besede, ki ostanejo brez dela sicer še vedno resnične a ne vodijo do tistega namena, vsled katerega so napisane. Treba je torej v prvi vrsti misliti, kako si vstvarimo zmožnost in sredstva, da te besede uresničimo.

Narodnostni moment ima za nas v prvi vrsti pomen narodne obrane, narodne popolnosti na gospodarskem, po-

litičnem in kulturnem polju do tistega viška, kakor so sosedje, od katerih smo odvisni. Šele če jih dosežemo v njih razvoju, moremo misliti o kaki tekmi z njimi. Danes je vse slovensko narodno gibanje nam samo stremljenje po napredku na imenovanih treh poljih. Pravico do obstoja ima po naravnem načelu samo tisti, ki se za svoj obstanek bojuje, ki ne drži samo križem rok in se samo malodušno zaklinja nad ljudmi, ki mu niso povšeči. Takega rohenja smo imeli in imamo še danes obilo: isti pojav, kakor drugod pod sličnimi razmerami.

Kot glavno oviro našega napredovanja in narodne obrambe pa moramo smatrati delovanje naše c. kr. vlade. Vse njeno stremljenje je naravnost osredotočeno na jačanju in podpiranju tujih elementov na naši zemlji. Z nameščanjem tujih uradnikov na slovenski zemlji krepi tuji živelj in ga naravnost neguje. Tujim naseljencem varuje njih narodnost s tem, da jim ustanavlja šole, spravlja jih v solidarnost s svojim uradništvom itd. Ob pomanjkanju take obrambe se Slovenec v tujem kraju odtuji svojemu narodu. Mnogo pripomore k slabi naši odporni sili ob mejah šolstvo, ki ne odgovarja koristim naroda; naša inteligenca je brezbrizna in zelo nezanesljiva — saj je hodila sama v nemške višje šole. Prežeta je nemške kulture, a tako, da je trpela pri tem jako občutno slovenska stvar.

Še mnogo drugih je povodov in vzrokov naše narodne slabosti, ki jih naštevati vseh na tem prostoru ne moremo. Kako torej vsaj malo zasopsti temu na tleh prikovanemu bitju, ki ga imenujemo slovenski narod?

Narodna samostojnost sicer ni še višek vse modrosti, ni še konec vsega zlega, ali ona nam daje možnost velikega organiziranega dela. Ako vzlic temu podležemo, ne moremo kleti tujcev, ki nas vladajo, ker krivi smo potem edino le sami. Narodna samostojnost pomenja z drugimi besedami ne samo priznana enakopravnost na papirju (v znanem členu XIX.) ampak dejanski izvršeno.

Slovenski narod avtonomen v vseh svojih zadevah nastopi potem kot skupina, ki si uravnava vse zadeve, kakor jih smatra v svojo korist. Zato Slovenci sedanje vlade absolutne ne moremo in ne smemo podpirati, ampak jo dosledno pobijati. Sedanji vladni zistem je vrv, ki nam je zadržana okrog vratu; kdor ga podpira, nateguje za to vrv.

Do tega spoznanja je prišlo že mnogo Slovencev in vedno bolj se čuje klic in zahteva po narodni avtonomiji. Tržaški Slovenci so jo leta 1905. javno proglasili na ve-

likem prostem shodu, socialisti jo imajo že od leta 1899. na svojem programu. Tudi druge slovenske stranke zahtevajo dosledno narodno samostojnost.

Ker pa smo Slovenci že po naravi eden najmanjših narodov ne samo v Avstriji ampak sploh na celem svetu, je popolnoma umljivo, ako smo iskali zveze in zaveznikov pri drugih narodih. Tudi ob sedanjem trenutku govore naši novoizvoljeni poslanci, da si morajo poiskati kje zaslonbe.

Toda kje jo iskati? Nekateri sanjajo o Vsepoljakih, ki svoje rodne brate Rutence ravno tako zatirajo, kakor nas Nemci ali Italjani; drugi bi se radi zvezali s tistimi Čehi, ki zahtevajo, naj se obnovi za Češko in Moravsko nekdanje kraljestvo. Pri takih strankah principiarno ni mogoče iskati zveze, ker bi pomenjalo tako bratstvo ne samo zavezane roke za naše najglavnejše potrebe, ampak tudi prostovoljno zanikanje točke, ki je za nas najvažnejša: samostojnost.

Slovenski poslanci morajo nastopiti za resnično narodno politiko v bodočem parlamentu le tedaj, če smatrajo za pogoj svojih sobojevnikov, da se izrecno izpovedo za narodno avtonomijo.

Najbolj blizu so nam izmed Slovanov Malorusi ali Rutenci nazvani, ki so odločno vsi za narodno avtonomijo in na pomoč Slovencev tudi računajo, kakor je čitati v njih listih. Dalje je vseh 87 socialističnih poslancev odločno za narodno avtonomijo, posamezni med poljskimi in češkimi, nemškimi in morda vsi Italjani.

Trenutek je tak, da zahteva velikega in resnega dela. Ne lovite se za praznimi fantomi, ampak stopite na realna tla, brez predsodkov, brez onih okajenih očal, ki zapirajo čisti pogled na položaj.

Ali pa naj veliki čas zopet najde — majhne Slovence?

V znamenju veselice.

Predpustnih veselice imeli smo precej širom slovenskega sveta, in če je verjeti listu, ki je svoje dni preštel vse letošnje predpustne priredbe, smo se v tem oziru še celo častno izvlekli iz afere. Glede veselice nikakor ne zaostajamo za drugimi narodi, kakor skoraj v vsem drugem; lahko bi trdili, da v tem oziru marsikako narodnost še celo prekašamo. Tudi v sedanji letni sezoni se veselica vrši za veselico, vsi časniki naši so polni tozadavnih naznanil

LISTEK.

Dve leti pri Čukčih in Korjakih.

Potopisna črtica. J. Enderli.

XI.

Pri Čukčih ob Berinskem morju. — Njih šege in običaji.

Nekega dne zadenemo na krdelo 14 volkov. Nekateri naših psov zbeže pri tej priči. In kjer dobimo volkove, ne daleč od tam so tudi severni jeleni. Ali pa obratno, severne jelene zasledujejo vedno volčja krđela. Tu in tam smo našli obglodane kosti jelenov, drugje so bežali ne daleč od nas jeleni sami, tako da je naše pse vedno mikalo, zapoditi se za to lahkonogo živaljo. Jako mično je bilo gledati, kako je zasledoval volk severno lisico. Sem in tja je skakala lisica po dolini, nemirno in nervozno. Volk pa ji je sledil venomer vedno mirno in sigurno, dokler nista oba izginila izpred naših oči. Četrtega dne pridemo do zaliva Sv. križa, ki je bil z ledom in snegom ves zakrit. Pot je bila tod silno slaba, tako da smo se jedva pomikali naprej. Prisiljeni smo bili, tu prenočevati, če nismo hoteli upehati psov do smrti. Utaborili smo se, a že isti hip prične divjati grozen vihar okrog nas. Čutili smo, kako buta morje pod nami na ledene plošče, pokale so in se valovile, kakor da se zdobe zdaj in zdaj. Z groznim pokom

in ropotom so se sesujale cele ledene gore. Zatisniti nismo mogli oči niti za hip. Ko se spočijejo nekoliko psi, gremo naprej vzlic takemu vremenu.

Dne 14. majnika dospemo vendarle do prve čukške naselbine ob Berinski morski ožini, ki loči Azijo od Amerike. Vsega vkup troje jurt s 16 prebivalci. Dan je bil že 19 ur dolg.*) Solnce se je komaj še skrilo za obzorjem. Prave teme nismo več imeli, ampak samo še mrak, ki je bil tako svetel, da si brez težave pisal ali čital sredi noči. Domačini imenujejo te noči „bele noči“. Podnevu je odsev solnčne luči v snegu tako silen, da je pravi strup za oko. Na spomlad so vsi domačini bolni na „snežni slepoti“. Bolečine so tako velike, da možje, žene in otroci samo piakajo in stokajo. Mi smo nosili temna očala, vendar so se nekaterim izmed nas vzlic temu vnele oči.

Na polotoku, kjer prebivajo Čukči, je več med seboj različnih plemen, od katerih tvorijo glavno skupino oni, ki se splošno le Čukči imenujejo. Kakor pri Korjakih, dobimo tudi pri Čukčih ono veliko gospodarsko razliko, ki deli tako ostro Čukče v dva velika dela: one, ki prebivajo stalno in se žive z lovom in one, ki nimajo svojega stalnega doma, ki žive kakor pastirji — nomadi — danes tukaj jutri tam. Kjer dobe njih črede jelenov hrano, tam

*) Na najskrajnejši severni točki — severni pol — je pol leta dan, pol leta noč.

so „doma“ tudi oni. Rod, ki živi samo nomadno življenje so Tunguzi; Ejevani so prvotni Eskimi.

Čukči so krepkega telesa; njih sosedje Tunguzi suhi in sloki. Izraz čukškega obraza je zelo nedoločen. Nagnjenih oči, kakor jih imajo Kitajci, dobimo pri njih le redkokdaj. Lasje so jim barvani črno, oči rujave. Brada jim poganja zelo slabo, a še to izrujejo prav skrbno, da se ne napravijo na posameznih vlaknah ledene strži. Lice je temno, slično včasih bronu. Kot kras velja za može in ženske „rdeč obraz kot kri in lesketajoč se kot ogenj“. Nekoliko sličnosti imajo z ameriškimi Indijanci.

Čukče označuje po značaju brezmejna trdoglavost in prav tako brezmejna jeznoritost. Sredi najmirnejšega razgovora se razvnamejo možje za najmanjšo stvar tako, da ne vedo več, kaj delajo.

Tulijo, šklepetajo z zobmi, grizejo kakor psi na okrog. Zato se tudi tujim oblastem nočejo podvreči. V minulih časih so bili z Rusi v neprestanih spopadih, kjer so se prav trdovratno držali.

Svojega življenja ne cenijo nič. Samomre store iz jeze, ali ker so bili užaljeni, ker jim je poginil kak priljubljen jelen. V boju in na lovu so zelo pogumni. Če pa nalete sredi samotne tundre mrtveca katerega sosednjih plemen, jih prevzame največji strah in groza.

Posebnih verskih navad imajo toliko, da zadeneš pri občevanju z njimi vsak hip na velike ovire. Kako zelo so

in pišejo dolgovazne reklamne notice, potem pa ocene in poročila o uspehih takih veselice.

Veselice prirejajo povsod, zakaj bi jih Slovenci ne. Saj smo vendar tako dovzetni zanje. Če bi kedo sklepal iz naše lahkoživosti in brezskrbnosti, moral bi morda priti do prepričanja, da se nam jako dobro godi. Seveda pride lahko kak drug do ravno nasprotnega prepričanja, skušnjava o človeški naravi namreč uči, da so pogosto ravno oni najneskrbnostnejši in se vdajajo najrazuzdanejšemu veselju, katerim preti v kratkem huda nevarnost ali pa celo smrt. Tako so vojaki v vojskinem času pogosto do skrajnosti veseli in brezskrbni. Naj bo pri nas ta ali oni vzrok pravi, ker vidimo druge, da se vesele, zakaj bi se mi ne. Pri vseh narodih prirejajo ljudske veselice, ki imajo v različnih krajih različen značaj. Jako pogosto skoraj v večini so take ljudske veselice v zgodovini dotičnega naroda utemeljene, imajo tudi mnogo znakov na sebi, ki predstavljajo narodnostni moment v dotični priredbi, bodisi da je to nacionalen ples, ali da nastopajo udeleženci v narodnih nošah, ali da se prirejajo različne narodne igre in v njih posnema narodne šege in navade.

Takega narodnega značaja pač naše veselice nimajo, prirejamo jih samo, ker vidimo, da jih tudi drugi prirejajo in zato pri nas tudi nedostaja pri njih one naravne privlačne sile za ljudstvo, kakor v drugi narodih. Treba je torej pridobiti drugih včasih jako prisiljenih in neokusnih sredstev, da se z njimi privabi tem več občinstva in če bi se ne gojila na takih priredbah saj naša narodna pesem, bile bi za nas tudi glede vsebine gotovo le skrajno brezpomembne in nekoristne.

Naše veselice torej nimajo narodnega značaja in se vršijo skoro pretežno v znamenju mednarodnega alkohola; pečat Slovenstva pritisnemo tem priredbam šele s tem, da se glede zavžitih množic pijače povspnemo navadno do izredne za nas pa značilne višine.

Po zimi torej različne maškerade, vinske poskušnje, vinski semnji in drugo tako, poleti pa vrtne veselice, ljudske veselice in podobno. Žalostna istina je, da je stanje večine udeležencev na koncu skoro pri vseh naših narodnih priredbah enako. Kje je principierna razlika med temi prireditvami in med zabavo naših kmetijskih fantov na nedeljski popoldnevih v vaških gostilnah? Ali ni tudi pri teh naših narodnih veselicah pogosto proti koncu kaka podobna afera, kakor se pripeti v gostilnah po deželi mestoma jako redno, in ki se v govorici imenujejo sploh samo „slovenska veselica“.

Da so take veselice sploh vredne najstrožje obsodbe, bo pač vsakomur jasno, najsibo potem prirejane v narodne ali pa v kake društvene namene, če se na njej zbira denar za kak spomenik ali pa za olepšavo ljubljanskega gradu, še celo, če se vrši taka javna pijašnost pod patronanco vlade in deželnega odbora, kakor se je godilo to ob prereditvi vinskega semnja strašnega spomina.

Sigurno! Kaj takega bomo težko našli kje drugje po svetu; saj v taki obilici na tako majhno mesto nakopičeno ne.

Priredbe take vrste imajo svoje slabe posledice na udeležence. To pa ni vse in tudi najhujše bi ne bilo. Po našem mnenju leži težišče njihove škodljivosti v dejstvu, da vplivajo skrajno demoralizujoče na široke ljudske mase, na občinstvo, ki se teh veselice morda niti udeležilo ni. S tem namreč, da se tudi inteligentnejši, socialno boljše stoječi krogi na ta način izpostavljajo upravičeni kritiki najširšega občinstva, vzeto jim je orožje iz rok za vsako, ravno pri Slovencih tako potrebno antialkoholno gibanje. Kako se pa hoče v tem smislu pričeti uspešno delo, če ne z dobrim zgledom? Kako se hoče pripraviti alkoholička do tega, da se bo svojega stanja sramoval, če imajo isti greh na sebi oni, pred katerim ga bi moralo biti

navajeni prenašati tudi največje telesne bolečine, naj povemo, da smatra žena pri Čukcih za največjo sramoto pri porodu samo enkrat zastokati, in tudi če pod porodnimi bolečinami umira! Dolgo trajajočih boleznih ne poznajo. Čučež zbolji nenadoma in izdihne brez daljšega bojevanja med smrtjo in življenjem.

Duševno niso zelo razviti. Šteti znajo samo do pet — kolikor imajo prstov na roki in nogah. Za besedo „šteti“ imajo izraz, ki bi dejal po naše „prstati“. Ne vprašajo „koliko?“ ampak vedno „koliko prstov?“ Za številko 20 rabi besedo „človek“, ker ima človek vsega vkup na rokah in nogah 20 prstov. Da pove številko 34 store tako: primejo najprej za roko svojega bližnjega in pokažejo nato na svoje prste. Potem pokaže na svoje prste. Potem pokaže na četrti prst, in ko se je zgodilo vse to, pove: štiriintrideset. V zadnjem času so se naučili jelenski Čukci pri kupčevanju z Rusi tudi šteti. (Sledi.)

V megli.

Spisal A. R. P.

I.

Ta čas je bil Ivan Rutar že na svojem mestu. Služba, ki jo je imel pri deželni vladi, mu je donajala toliko, da se je dalo poleg drugega tudi mirno misliti na ženitev. Nato ga je vzpodbujala med drugimi tudi nje-

sram? In vendar je ravno zadnje prvi in najvažnejši moment za popboljšanje.

Poglejmo si sedaj še malo veselice s posebnim namenom. Takih, ki bi bile prirejane naravnost v kake splošne dobrodelne namene, je pri nas jako malo; pri kulturnejših narodih se prirejajo skoro izključno take. Navadno je čisti dobiček namenjen pri nas za kake narodne ali društvene namene. Čisti dobiček je navadno precej manjši kakor stroški za dotično priredbo samo; če se pa računa ves na takih veselicah izvanredno izdan denar, znaša svota, katero se končno pridobi za določen namen, samo par odstotkov vsega izdanega denarja.

Ta način nabiranja je skrajno negospodarski in osvetljuje jasno našo neresnost in slabost. Dokler bo moral Slovenec svojo požrtvovalnost izkazati samo v struji navdušenja in pijanosti, bomo imeli le malo uspehov. Učiti se moramo pri drugih narodih in videli bomo, da se lahko mnogo doseže, razmeroma več kakor pri nas, brez vseh teh ovinkov. Če imamo resno voljo, lahko več damo in več prihranimo obenem. Treba je samo ono stanje ne-normalnosti izključiti, treba se nam je samo otresti samoprevare. Seveda bi moralo naše časopisje glede tega v prvi vrsti kreniti na drugo pot. Treba bi bilo naše občinstvo tudi glede narodne požrtvovalnosti poučiti o racionalnejših načinih. Znan nam je slučaj, ko so hoteli pred leti neko javno bolnišnico na Dunaju povečati. Vodja bolnišnice je priobčil primeren članek, v katerem je pozval občinstvo na prispevanje. Uspeh je bil velikanski, in brez vsake nadaljne akcije se je nabralo 300.000 kron. To je bilo na Dunaju, a pri nas bi bilo v manjši meri kaj podobnega gotovo mogoče. Zato pa je treba dela, treba vzgoje občinstva, torej je potrebno ravno nasprotno, kakor je bila dosedaj pri nas navada.

Indija se probuja.

Svetovna zgodovina je dokazala že tisočkrat, kako velika zla rodi vsaka kolonialna politika, ki je izvedena samo v korist vladajočim slojem kake države. Veliki trgovci in tovarnarji potrebujejo novega ozemlja za razpečevanje svojega blaga, ker je dobiček na domači zemlji premajhen. Država gre in si osvoji prostrane dežele divjakov v Aziji, Afriki, Ameriki ali Avstraliji . . .

Razredno nasprotstvo, ki se pojavlja v obliki zatiranja in izkoriščanja, se pokaže v kolonijah še v hujši luči nego doma, vsled premajhne odporne sile na nizki kulturni stopnji stoječega ondodnega prebivalstva. To tudi v angleških kolonijah ni nič drugače, četudi se splošno poudarja, da se razumejo izmed vseh evropskih narodov na kolonizacijo najbolj Angleži. Res je: angleško plemstvo in industrijski podjetniki se razumejo na izžemanje kolonij izborno. To se kaže najbolje v Vzhodni Indiji, ki jo angleški vodilni krogi že kakih dvesto let na uprav brezprimeren način izsesavajo.

Med Indijci vre danes povsod. Vsak hip se pojavi tu ali tam vstaja domačinov proti tujim izkoriščevalcem. Malo podrobnosti teh neprestanih uporov pride med svet, ker vsako poročilo skušajo Angleži zatreti, ali kar se vendar izve kaže, da to gibanje ni tako neznamno, kakor se je pričetkom mislilo.

Gotovo je, da Indijcem tudi prej, preden niso prišli pod oblast Angležev, niso letele pečene gosi v usta. Vsak narod ima svojo zgodovino trpljenja. Ali njih trpljenje je doseglo svoj višek, ko se je ustanovila bogata Vzhodno-indijska družba v pričetku sedemnajstega stoletja in si po dolgih težkih bojih osvojila vso Indijo. Kako neizmerno grozovito je postopala ta družba angleških veletrgovcev se je zaznalo prvič v velikem državnem procesu med letom

1788. in 1795., ko je sedel na zatožni klopi guverner Warren Hastings. Dolgo časa so vdano prenašali Indijci svojo žalostno usodo. Slednjic je nastala med njimi široko razprežena zarota, ki je povzročila veliki indijski upor pred petdesetimi leti. (Majnik 1857.)

Leta 1757. na dan 23. junija je namreč premagal angleški lord Clive pri Plasiju združene Indijce in Francoze. Ta zmaga je sijajno utrdila angleško gospodstvo nad celo Indijo. Za domačine te zemlje ima ta bitka isti žalostni pomen, kakor za Srbe proti Turkom zgubljena bitka na Kosovem polju, ali za Čeha proti nemškimi Habsburžanom zgubljena bitka na Beli Gori. — Ob stoletnici te nesreče pri Plasiju — 1857 — naj je prišel tisti veliki dan, ko se otrse Indijec angleškega jarma; tako so navduševali zarotniki svoje rojake.

Zarotniki so pridobili tudi pod angleškimi oficirji stoječe domače vojaštvo Sipejev. Treba je bilo samo zunanjšega povoda, in vstaja bi buknila. Ta zunanji povod je prišel kmalu.

Angleži so vpeljali v svoji armadi v Indiji — v kateri je služilo poleg višjih oficirjev le jako malo Evropejcev — nove puške. Patroni za te so bili napravljeni tako, da jih je bilo treba odgrizniti. Ti patroni pa so bili namazani z govejim lojem ali s prašičjo mastjo. Goveji loj pa je Indijcem (prebivalci prednje Indije) prašičja mast Mohamedancem največja ostudnost. In v tem je ležala iskra, ki je podnetila dolgo pripravljani upor v Indiji leta 1857.

Najprej se je uprl neki indijski konjeniški polk; domači vojaki so ubili angleške častnike. V glavnem mestu angleškega cesarstva Indije so pobili domačini vse Angleže: vsakega spola, vsake starosti na silno grozovit način. Največ groze je povzročal tedaj 32letni iz svojega ozemlja pregnani knez Nana Sahib. Oblegal je Angleže v mestu Cawnpore in jih pregovoril, da so se udali. Po kapitulaciji je ukazal vse pomoriti: može, žene in otroke. Vsa Evropa pa se je pretresla ob vesteh o „krvavem vodnjaku Kanpurskem“, v katerem so našli kasneje Angleži oskrunjene dele telesa angleških žena in otrok. Ali pomisliti moramo, da tudi Angleži niso postopali v Indiji nič mileje.

V letu 1858. so dobile angleške vojaške čete zadostno število pomožne vojske in kmalu je bil upor zadušeni, ker uporniki niso bili dovolj organizirani, dasi jih je bilo ogromno več nego angleških vojakov.

Nana Sahib je izginil in nikdar več ni svet izvedel o tem mladem, bojevitem, upornem knezu. Na tisoče in tisoče drugih upornikov je padlo Angležem v roke, ki so zdaj divjali ravno tako neusmiljeno kakor prej ustaška vojska. Vrv in kroglje so delovale prepočasi. Zato so zvezali Indijce v velike čete in jih postavili pred kanone, ki so svojo nalogo zvesto opravili. Zadnjega ustaškega generala Tanti a Topija so obesili Angleži leta 1859. Pred vojnim sodom je dejal: „Ne delajte tako dolgih priprav. Saj vem, da me čaka smrt. Vojni sod je torej nepotreben. Postavite me pred topove, ali pa me obesite. Karkoli: milosti ne prosim.“

Velika ustaja 1857.—58. je imela za posledico razpustitev Vzhodno-indijske družbe. Ali s tem domačinom ni bilo nič pomagano. Mesto družbe, so izsesavali ljudstvo posamezni kapitalisti in špekulantje. Neizmerno bogastvo so prepeljavale angleške ladje iz Indije v Anglijo. Sinovi angleških velikomeščanov in zlahtnikov so opravljali v Indiji mastno plačane službe iz davkov zatiranega ljudstva.

Prav sijajno osvetljujejo razmere v Indiji vsakoletne velike lakote v tej deželi, ko pomrje več stotisoč domačinov, ker nimajo nobene hrane. Kuge in druge nalezljive bolezni so posledica lakote. Pobožna angleška zlahta in

ne tako idealni in visoki, ampak docela realni in praktični. Ne v trenutku, ampak tekom časa je pregovorila sina, ki je bil njen edinec, da je opustil misel na glasbo in se napotil v primerno službo.

Stvar je bila od početka težavna, kakor je sploh vselej nerodno, kadar pade človek nenadoma iz docela idealnovisokih sfer v nizko in vsakdanje življenje. Ali stopi človek zato, odvadi se naposled in končno tudi pozabi. Komaj še zamahne z roko, nasmeje se še morda svojim nekdanjim visokim ciljem in to je obenem vse, kar ostane v duši od vsega visokega in zaželjenega, a nikoli doseženega. Življenje, odnosi njegovi pač dvignejo človeka visoko kam, a ga navadno tekom let vržejo zopet tja, kjer so ga bili vzeli.

Rutar je imel takrat lepo in mlado nevesto. Tako je bila polna življenja, da je vse kipelo v njej, da so gorele oči kakor iskriči brezdanji plameni in ustne kakor mak meseca maja, ko je življenje v naturi vse tako divje in bohotno. Ime ji je bilo Pavla in je bila hči premožnega trgovca tistega mesta. Tudi plitva ženska ni bila in pravili so o njej celo, da je ljubila nekoč nekega umetnika. Da sta hodila včasih ob majniških večerih z bledim dolgim fantom, ki je imel na sebi zametasto suknjo in na glavi klobuk z mehkiimi in širokimi krajci. Vse to je priznavala tudi sama in včasih se je spominjala vsega kakor lepe drzne igre. (Sledi.)

gova mati, ki je bila tega mnenja, da človek, ki se ne oženi, svoje življenje popolnoma zgreši. Nikomur ni koristen, je mislila, in starost takega človeka je zelo žalostna. Umira in hira kje sam in pri tujih ljudeh, ki nimajo zanj ne ljubezni, ne usmiljenja. In vse življenje prej se trudi za tuje ljudi, ubija se in muči brez upanja, da bi imel na starost miren počitek sredi svojcev, ki ga cenijo in ljubijo.

Zunaj je bilo že pozno poletje, po vrtovih so že cvetele jenske rože, in ni bilo več dolgo do tistih časov, ko se zbero lastovke in se dvignejo na pot proti jugu. A listje še ni odpadalo od drevja, in drevoredi so stali še docela sveži in istotako zelenolisti kakor meseca junija.

Rutar je bil takrat star okrog trideset let, mlad je bil še njegov obraz, in po njem je bilo komaj toliko gub, da je bil videti zanimiv. Bil je miren človek, ki pije, a se ne napije, živi in se ne naživi, prepira se, a se skoro nikoli resno ne spre. Tako kakor ima vsako življenje svoje zanimivosti, svojo žalost in svoje veselje, je imelo pač vse to tudi njegovo. V svoji mladosti je bil zelo navdušen glasbenik in se je mislil posvetiti glasbi. Zato se je bil navdušil tudi njegov oče, ki je služboval še takrat kot uradnik deželne hranilnice, a nekoč nenadoma umrl. S to smrtjo se je pa marsikaj predrugačilo. Zakaj mati je bila ostala tako sama ob sinovi strani in njeni nazori, ki so bili zdaj edino navodilo, so bili različni od pokojnikovih,

buržoazija (meščanstvo) poslušna topega sreca brzogave, ki poročajo o teh razmerah.

Danes se probuja v vrstah domačinov v Indiji. Izprevideli so, da je njih najhujši in največji sovražnik tujec, ker je prišel med nje z očitnim namenom, izsesavati njih deželo.

Da bi se ponovil sličen upor, kakor leta 1857. sicer ni pričakovati, ker so Angleži zelo pazljivi zlasti na armado. Kakšen izhod si napravi to gibanje, danes ni mogoče reči, ali brez uspehov ne more biti. Indijci imajo dovolj zatiranja in izkoriščanja po tujem plemenu. Angleži bodo morali odnehati korak za korakom.

Pred rusko-japonsko vojsko so hodili ruski agitatorji po Indiji in netili nezadovoljnost med domačini. Ruska diplomacija je namreč špekulirala s to nezadovoljnostjo v Indiji že dolgo časa. Častniki ruskega štaba — kakor zna biti še marsikomu v spominu — so priobčevali že cele načrte za vojsko, ki bi šla skozi iransko visoko planoto Afganistan do indijske meje. Kakor je prodiral nekoč 31letni Aleksander Veliki (324. leta pred Kristom) iz Evrope v Indijo — po sledeh iste poti so hoteli Rusi v Indijo, kjer so mislili, da jih sprejmo domačini kot rešitelje.

Ta spopad Rusov z Angleži v Srednji Aziji bi nedvomno imel za posledico veliko svetovno vojsko. Nevarnost je zdaj vsled japonske zmage za nekaj let odstranjena in obe državi sta sklenili celo neko medsebojno sporazumljenje.

Med tem pa trpi domačin v Indiji neprestano naprej in molče stiska svojo pest proti tujcu. — Dan plačila mora priti nekoč.

Politični pregled.

Madžari in Hrvatska.

Že mesece gre zdaj, ali naj dobe Hrvatje svojo pravico ali ne. Po Hrvatskem so vse glavne železnice ogrsko-državne, torej bi moral biti na njih, dokler teko po hrvatskih tleh, notranji in zunanji službeni jezik hrvatski. In sicer je zajamčena ta pravica Hrvatom v nagodbi med Ogrski in Hrvatsko.

Toda Madžari so pravi mojstri v neizpolnjevanju svojih dolžnosti. Človeku se res zdi, ne da bi hotel s tem koga žaliti, kakor da ima opraviti s samimi mešetarji.

Srbo-hrvatski delegati se prevažajo iz Zagreba v Budapešto k posvetovanjem po večkrat, skupne konference z ogrskimi ministri trpe ure in ure, razburja se javnost, časopisje piše na dolgo in široko o tem razporu, ki je resnično nastal med obema vladama, ogrsko in hrvatsko, ali vse nima nobenega uspeha.

Prvi in glavni vzrok temu nesporazumljenju je pač madžarsko narodna nestrpnost, ki jo ne morejo zakriti niti napram svojim političnim zaveznikom. Z brezprimerno drznostjo zasukavajo najbolj jasne stvari. Naj je zapisana kaka pogodba še tako priprosto, vedno najdejo besedo ali vejico, ki jo morejo dvomno tolmačiti. Zdi se, da sklepamo pogodbe res vsled tega, da se jih ne držimo. K temu splošnemu razpoloženju vrtanja pripomore mnogo tudi pečenje z justičnimi vedami. Spada namreč k dobremu tonu, da konča vsak Madžar vsaj oni znani dveletni justično-narodno gospodarski tečaj na kakem vseučilišču.

Po pogodbi iz leta 1868., sklenjena med obema sosednjima kraljevinama, imajo hrvatski delegatje (40 po številu) pravico govoriti v budapeški zbornici hrvatski, kadar se razpravlja tod o skupnih zadevah. Ta slučaj se je prigodil sedaj, ko je na dnevnem redu železniška predloga in predloga o pragmatiki železniških uslužbencev. Toda ko je govoril hrvatski poslanec Fran Supilo iz Sušaka, je Košutova stranka neprestano razgrajala, klicali so mu, naj se uči madžarskega. Ravno tako, ko je govoril narodni zastopnik dr. Fran Vrbanić. Kako si moremo misliti, da bi znali spoštovati taki ljudje pravice svojih sedanjih zaveznikov!?

Naj bo izid teh dolgih pogajanj kakršenkoli, dve stvari moramo konstatirati; od katerih se nanaša ena na sedanost ena na bodočnost.

Hrvatska delegacija more nastopiti le zato tako odločno, ker so si Hrvatje in Srbi, ki prebivajo zajedno v Hrvatski in Slavoniji, edini v političnem nastopu.

Ako se vrnejo delegatje brez uspehov domov vsled pomanjkanja vsakega čuta politične solidnosti s strani Madžarov, ako nastane še tako resen konflikt naj pomislijo:

Hrvatov in Srbov biva:	
pod ogrsko krono	2.731.000
v Avstriji	711.000
v Bosni	1.730.000
v Srbiji	2.531.000
skupno najmanj	7.503.000

pa tudi v Makedoniji je mnogo Srbov.

To število govori vse kar ob takem trenutku treba.

Istrski državni poslanci

Laginja, Mandić in Spinčić ter dr. Rybař so se izjavili na občnem zboru „družbe sv. Cirila in Metoda“ za Istro v Pazinu, da smatrajo edino pravilnim združenje vseh jugoslovanskih državnih poslancev v en klub, ter da ho-

čejo v tem smislu delovati pri vseh ostalih jugoslovanskih poslancih. Pri tem pa ne izključujejo delovanja posameznikov v smislu pojedinih strank.

Po želji na zboru navzočih narodnih zastopnikov so se zavzeli imenovani štirje poslanci, da prevzamejo oni iniciativo za tak edinstven klub, če bi tega ne storil predvsem deželni glavar dr. Ivčević, katerega smatrajo za najpoklicanejšega v tej zadevi. Istrski poslanci imajo tu v mislih način sestave kluba, kakor je pri čeških poslancih odločeval, ki so se tudi le v narodno-političnih vprašanjih zavezali za skupno postopanje.

Madžari in Rumuni.

Slavnosti kronanja vrše se v Budapešti itak precej klavrno, brez posebnega navdušenja in to od strani Madžarov samih še manj seveda od strani vseh drugih ogrskih narodnostij, ki bi morale tu praznovati jubilej dolgoletnega in sramotilnega tlačenja. V svojem brezprimernem narodnem šovinizmu pa so se spozabili ravno sedaj Madžari tako daleč, da so brutalizirali na skrajno surov način rumunskega poslanca Vajdo, da so ga v svoji nezmiselni zagrizenosti z brahialno silo vrgli iz ogrske zbornice in s tem dokazali, koliko resnične volje imajo za narodno spravo na Ogrskem, o kateri so ravno v zadnjem času širokoustno govorili; so dokazali, da stojijo prej ko slej trdovratno na stališču: „Madžari smo edini gospodarji na Ogrskem!“

Da bo imel ta korak nedogledne posledice, ki pa ravno za Madžarsko silovlado ne bodo najboljše, je umevno. Sila, čim hujša je, tem večji odpor izzivlje. In že se kažejo znaki tudi v ogrski polovici naše države, da bo v kratkem zavel čisto drug veter. Značilno je bilo namreč, da so tvarjali veliko večino Nemađari in socialni demokratje v velikanski množici, ki se je nabrala po ulicah Budapešte v sprejem kralja; namestu navdušenih izbruhov na madžarsko slavnost kronanja, vršila se je velikanska demonstracija za splošno in enako volilno pravico. „Živel ljudski kralj!“ Ta klie je prevladoval; ko je pa prišel voz z ministrskim predsednikom vpila je množica: „Dol s Košutom, Wekerlem, Andrašijem in Apponijem! Dol s tako sramotno koalicijo!“

Krona vseh dogodkov pri tej slavnosti seveda ostanejo škandali v parlamentu, kjer so se Madžari ravno v najugodnejšem času maščevali nad Rumunom Vajdo, ker je ta prebral pred meseci v zbornici neko sramotilno pesem na madžarsko plemo.

Aleksander Vajda je govoril v aprilu v zbornici proti Apponijevi šolski predlogi, ki je za druge narodnosti na Ogrskem jako krivična. V pesmi, ki jo je prebral v tem govoru, rekel je med drugim glede Madžarov: „Lopovi ste bili od nekdanj, niti ne veste, odkod da izhaja vaše plemo. in vendar ste postali prokletstvo za te dežele!“ S tem je bil narodni ponos Madžarov smrtno užaljen, posebno, ker je Vajda trdil, da bi bila „ta vladajoča roparska druhal že zdavnaj sramotno poginila“ če bi jih ne varoval Rumun Hunyady pred njihovimi „bratci Turki“ in če bi ne množili in osveževali Rumuni vedno madžarskega plemena.

Že takrat bi ga skoraj s silo vrgli iz zbornice. Ko pa je sedaj njegova stranka sklenila, da naj prisostvuje zopet zasedanjem zbornice, napadli so ga Košutovci in vrgli iz parlamenta.

Prišlo je pri stvari do silnega splošnega pretepa in do najdivjih izgredov.

Ker so Rumuni trdne volje, da bodo nadaljevali svojo aktivno politiko je pričakovati v bodočnosti še več burnih nastopov. Rumuni so bili od nekdanj tlačani Madžarov in tudi v zadnjem času so ti vedno ravnali z največjo brezobzirnostjo. V zadnjem času pa so se Rumuni na Ogrskem kulturno in gospodarsko po svoji lastni moči in pridnosti tako močno dvignili, da so nastali na vseh poljih nevarni konkurenti Madžarom.

Ves pritisk od strani vladajočih nima več uspeha, in pomadžarjenje pri Rumunih sploh ni več mogoče.

Sedaj, ko je prišlo do nove napetosti med Hrvati in Madžari so tudi Rumuni pričeli neizprosno boj proti svojim tlačiteljem.

Madžari so si napravili v vseh, na Ogrskem živečih narodih hude sovražnike s svojim brezmejnim šovinizmom. Hoteli so s silo zatopiti vsako svobodno gibanje drugih narodnosti, s silo so jim hoteli vzeti njih najsvetejše in napraviti iz njih prave Madjare. Da niso bili nikdar za kulturno in gospodarsko politično zblizanje, se jim bo v bodočnosti kruto maščevalo.

Sedaj je za vse take poskuse prepozno.

Razsodni Madžari sami obsojajo škandalozen nastop proti rumunskemu poslancu Vajdi. Grof Julij Andrašy se je izrazil pred več poslanci, kako neljub mu je ta nečuden škandal; češ, Madžari vedno poudarjajo prostost ustave in pazijo z največjo natančnostjo, da se ne krši službeni red v zbornici. Ta barbarski nastop napram Vajdi pa stoji v največjem nasprotju z zahtevami Madžarov samih napram nedotakljivosti ustave.

Ministrska kriza v Srbiji.

Mladoradikalci so s svojo obstrukcijo dosegli vendarle uspeh. V ponedeljek je predložil ministrski predsednik Pašić kralju demisijo celega kabineta. Splošno se sodi, da je ta demisija samo formalna, da hoče namreč Pašić

žrtvovati mladoradikalcem nepriljubljenega ministra notranjih zadev, Protića. Kralj bo baje zopet posvetil Pašiću sestavo novega ministrskega kabineta, tako, da se sistem baje ne bo nič izpremenil.

Gotovo pa je, da se mladoradikalci s tem uspehom ne bodo zadovoljili; nasprotno postali so vsled tega samo še bolj pogumni, in kakor se čuje, je mladoradikalec Ljubomir Stojanović že oglašil v skupščini interpelacijo glede afere Pašić-Vuić. Pripravljenih imajo še več, proti Pašiću naperjenih predlogov. Ta položaj so nekateri močje na srbskem dvoru tudi uvideli in so zato svetovali kralju, naj ne posveti Pašića s sestavo novega ministrstva, temveč sedanjega poslanika v Parizu, Vesnić.

V svoji demisiji izjavlja Pašić, da je bilo vsako delo v skupščini nemogoče vsled obstrukcije mladoradikalcev. Vse prizadevanje vlade, poravnati nasprotja mirnim putem, ni imelo uspeha. Zahtevam mladoradikalcev se vlada ne more vdati, ker jih smatra za krivične in ker se tudi javnost in ljudska volja ne strinja z njimi. Da bi pa vlada nastopila z represalijami in hotela s silo zabraniti obstrukcijo, se ji ne zdi umestno, posebno sedaj ne, ko čaka skupščino mnogo važnega dela in se mora predvsem gledati na to, da ostane tega dela zmožna. Ker ta vlada iz tega položaja ne vidi izhoda, polaga svojo demisijo.

Pašić se baje brani sestaviti novo ministrstvo. Drugi kandidati za predsedniško mesto so Nikolić, Vesnić in Milanović, rimski poslanik.

Ruska дума.

Vesti, da se bo ruska дума v kratkem razpustila, se vedno bolj širijo in pridobivajo na verjetnosti.

Dnevne vesti

a) domače.

— „Slovenska Gospodarska Stranka“ sklicuje za nedeljo 16. t. m. v Ribnici v Arkovi dvorani javen shod. Pričetek ob 3. uri. Govorijo gosp. Ivan Rus iz Travnika o predmetu „Kmet in politika“, g. dr. Ravnihar iz Ljubljane o pomenu in namenu „Slovenske Gospodarske Stranke“. Oglašeni so tudi že drugi govorniki. S tem shodom položimo temelj organizaciji „S. L. S.“ v območju kočevskega okrajnega glavarstva. V ta namen volimo okrajni odbor. Somišljenike pozivljamo, da se shoda udeležijo v obilnem številu.

— Promocija. Na graškem vseučilišču je promoviral doktorjem prava g. Josip Krevl notarski kandidat v Ljubljani. Čestitamo!

— Vladna nemškutarija, o kateri smo že tolikokrat poročali, je silno dosledna. Zvedeli smo, da dosledno dobivajo vsi takozvani „izobraženi sloji“, ako ima vlada le količkaj pravice nad njimi, nemške dopise. Tako se godi okrožnim zdravnikom, tako šolskim vodstvom in drugim. In čeprav ti poročajo slovenski, čeprav odgovarjajo dosledno slovenski, vlada ostane tudi dosledno nemka. Pričakovali bi od naših državnih in deželnih zastopnikov, da uredijo te za Slovence sramotne razmere, ter da odpravijo to nepravilno preziranje našega narodnostnega čuta. Če pa tu ne bo pomoči, iskati jo bo treba v dosledni odklonitvi nemških dopisov s strani cesarske vlade. Treba bo seve enotno nastopiti, in videli bomo, da mora zmagati pravična stvar, katero nam je zajamčila vlada v svojih zakonih, katere pa ista vlada dosledno prezira. Na vsak način je popustljivost v takih zadevah samo škodljiva slovenskemu narodu. Zato pozivljamo znova slavno našo vlado: slovenskim deželnim uslužbencem samo slovenske dopise!

— Naš uraden list. Kdor zasleduje velezanimive članke „Spoznavaj se sam“ je prišel do spoznanja, kje da so vzroki za zaostalost našega ljudstva, da so ravno vlada in javne oblasti sploh največ zakrivile, da smo Slovenci v vsakem oziru zaostali. Povsod nam vsiljujejo za naše ljudstvo nerazumno nemščino in oropajo s tem naše ljudstvo vseh sredstev (vpliva pisane in govorne osebe), ki pri drugih narodnostih polgoma a trajno vplivajo na nadaljno in na splošno izobrazbo navadnih ljudskih mas. Kaj se je v tem oziru pregrešilo že samo z nemščino v našem uradnem listu „Laibacher Zeitung“ je z zanimivimi vzgledi pojasnjeno. Da se to žaljenje naše narodnosti in ta krivica našemu ljudstvu godi še ravno tako nemoteno naprej naj dokažeta dva razpisa v včerajšnji številki tega lista, ki sta priobčena samo nemški. V prvem se razpisuje mesto šolskega sluga za II. državno gimnazijo v Ljubljani; podpisana oblast je c. kr. deželni šolski svet kranjski. Drugi razpis je od c. kr. okrajnega šolskega sveta v Krškem; oddajajo se mesta šolske vodje in učiteljev na enozrednicah v Gobavcah, na Hrvaškem brodu in na Ostrem vrhu in Svibnem (to se seveda glasi pristno nemško: Scharfenberg, tacega kraja pa sploh ni!) Kaj da namerava slavni deželni šolski svet v prvem slučaju, nam še ni popolnoma jasno, morda hoče skrbeti zato, da bo dobil v novo šolsko poslopje za hišnika Nemea, da bo imel potem izgovor radi nemškega napisa na glavni fronti, češ saj imamo tudi enega Nemea v gimnaziji. Da pri razpisu učiteljskih služb ni mogla imeti vlada podobnega vzroka je gotovo, in torej vsaj tukaj ne preostaja drugo mnenje, kakor da hoče hote žaliti našo narodnost in

delati našemu ljudstvu krivico brez najmanjše potrebe. Izgovor, da je bilo od nekdaj tako ne velja, ker „dolgo let trajajoča krivica še nikdar ni postala pravica“.

— **Ljubljanski občinski svet** je v svoji večerajšnji seji glede pouličnih napisov sklenil, da naj bodo v bodoče samoslovenski. Radovedni smo, če bo naš deželni odbor ta sklep potrdil, ali pa po svoji znani navadi celo akcijo pokvaril.

— **„Oberlajtnant“ — zdravstveni referent.** Znano je, da so razmere v naši bolnišnici zadnji čas v vsakem oziru neznosne. Referent pri deželnem odboru je znani, popolnoma nekvalificirani in nezmožni grof Barbo. Da je ta grof primoran svojo nezmožnost pogosto zakrivati z oblastvenim nastopom in surovim tonom posebno napram akademično izobraženim zdravnikom, čuteč svojo inferiornost, bo vsakemu jasno če pomisli, da je mož po kvalifikaciji nadporočnik, vrhu tega še „grof“ in da je le vsled tega upravičen odločevati v vseh zdravniških in bolnišničnih razmerah. Danes se je pripetil slučaj skrajnega bagatelizovanja in žaljenja nekega bolniškega zdravnika od strani tega „grofa“. Šlo se je za rabo slovenskega jezika v deželni bolnišnici. Natančneje poročilo in komentar k stvari priobčimo prihodnjik.

— **Nemška podjetnost.** Pogosto slišimo tudi od strani zavednih Slovencev pritožbe, da se ta ali oni predmet dobi samo v nemških trgovinah ljubljanskih, če ga pa slučajno ima tudi kak Slovenec, da je tam slabši glede kakovosti ali pa da je mnogo dražji. Te in slične pritožbe, da ni izbere, da blaga pogosto zmanjka itd., so tako splošne, da skoraj ne vemo stroke v trgovini, v kateri se ne dobi pri nas Nemca, ki stoji višji glede svoje trgovine kakor domačini iste stroke; vsaj pa mu vedno bolje nese. Da to dejstvo ni ravno posledica dobre ali slabe volje našega občinstva, bo pač vsak resen človek uvidel. Napaka leži gotovo v podjetju samem. Največkrat je kriva malomarnost in brezbržnost podjetnika samega, ki se ne potrudil, da bi si nabavil najboljše blago in v zadostni množici in mnogovrstnosti. Tudi glede postrežbe in glede reklame so naši ljudje premalomarni in večinoma grešijo na narodno poštvalnost občinstva. Toda to je vedno jako nevaren eksperiment, in tudi ta poštvalnost gre samo do gotove meje, v svojo škodo nikdo ne bo dolgo „poštvalen“. V mislih imamo tu posebno ugledno nemško knjigarsko tvrdko. Naroča si vse novo izšlo znanstvene in leposlovne knjige in jih pošilja dotičnikom na dom na ogled. Juristom knjige njihove stroke, medicincem zdravstvene, našim družinam družinske časopise in podobno berilo. Na ta način več izkupi, kakor v prodajalnici sami. Svetujemo našim domačim tvrdkam, naj delajo istotako, naj si nabavijo večjo zalogo, večjo izbero; potem pa je treba človeško prirojeno komoditeto izrabiti v svojo korist.

— **C. kr. cestarji.** Kakor ironija se glasi ta naslov, če se pomisli skrajno slabo in sramotno poniževalno socialno pozicijo teh državnih uslužbencev zadnje vrste. Za 10 urno jako trudapolno delo znaša njihova dnevna plača 1 K 60 v. Pokojnina ali milodar po 40 letnem vestnem službovanju znaša 1 K 8 v na dan. Da se iz tega neznoznega stanja pomagajo, vstopajo sedaj cestarji cele države v organizacije državnih uslužbencev, kjer upajo sigurne pomoči. Krajevna skupina Ljubljana skliče prihodni mesec shod, kjer bode predlagala resolucijo glede cestarjev in jo potem poslala osrednjemu društvu na Dunaj, ki naj potrebno ukrene. Na shod naj pridejo vsi cestarji in naj izrazijo svoje zahteve.

— **Predavanje o Pragi** je to soboto 15. t. m. v telovadnici v „Nar. domu“. Opozarjamo zlasti vse udeležnike V. vsesokolskega zleta v Pragi na to predavanje. Med predavanjem se bodo kazale krasne skioptične slike (75) o praških znamenitostih.

— **Posebni Sokolski vlak** v Prago odhaja iz Ljubljane (južni kolodvor) v četrtek 27. t. m. ob 6. uri 58 min., iz Kranja ob 7. uri 49 min., iz Jesenic ob 9. uri 39 min. ter pride v Prago v petek 28. t. m. ob 5. uri 49 min. popoldne. — Posebni vlak za hrvatsko Sokolstvo odhaja iz Ljubljane 27. t. m. ob 7. uri 58 min. zvečer ter pride v Prago v petek 28. t. m. ob 6. uri 3 min. popoldne.

— **„Rdeči Prapor“**, ki je izhajal za časa volitev dva meseca dnevno, prične izhajati s 1. avgustom po trikrat na teden. Iz objave v tem listu spoznamo, da se nam obeta jako dober list, ako beseda postane meso.

— **Slovensko vseučilišče.** O nameravani akciji za slovensko vseučilišče v Ljubljani poročajo v svojem brzojavnem delu celo razni nemški trgovski listi v Hamburgu.

— **Vsled svoje množine gadov** slove že davno bregovi Krke pri Novem mestu. Vroči dnevi so jih poklicali na površino, tako da ondi kmalu ne bo nihče več varen pred njimi. Ali ne more občina, ozir. vlada ničesar ukreniti proti tej nevarni zalegi?!

— **Na Jesenicah** so osnovali Nemci podružnico nemškega planiskega društva. Slovenska podružnica na delo! Upamo tudi, da slovenske občine na Gorenjskem ne bodo več prodajala svoje rodne zemlje svojemu sovražniku, četudi bi jih skušal preslepiti z visokostjo ponudb. Samoohrana in samoozbramba je življenski princip, katerega mora poznati tudi slovenski narod!

— **Španec**, ki je sleparil svoj čas po Slovenskem z raznimi pismi, češ, da je zaprt, ima veliko premoženje, ki je mora sam dvigniti, a potrebuje zato večjo vsoto denarja, je poskusil svojo srečo zdaj na Nemškem, kakor čitamo v nemških listih. V takih pismih obljubljuje velik del premoženja vsakomur, ki mu hoče pomagati z denarjem. V tem tiči ravno prekanjenost, izviti iz nekih ljudi denar.

— **Varujte se sleparjev na sejnih**, kadar vas vabijo h kartam. Nedavno je bil neki kmet na sejmu v Kamniku osleparjen pri igri za vse, kar je izkupil za kravo. Kadar pridejo na semenj, več ali manj pijejo. Alkohol da pogum do kart marsikateremu, ki sicer nikdar ne igra, in naravna posledica alkohola je, da človek izgubi ves razum, igra tja v en dan in ne pazi pri tem niti na roke niti na poglede soigralcev-sleparjev, ki se maste potem na kožo nerazsodnega po alkoholu omamljenega kmetiča.

— **Pogorela je** v Račjem na Štajerskem dne 8. t. m. tvornica za olje. Domači, mariborski in framski požarni brambci se je posrečilo rešiti sosedne objekte, v katerih je bil vinski cvet in zrnje, pripravljeno za pridelovanje olja. Škode je menda 50.000 K.

— **Iglo je požrla** Matilda Mozer v Frankolovem na Štajerskem, s katero si je čistila zobe. Zdravniki celjske bolnišnice so izjavili, da pojde igla brez škode naprej.

— **Stepli so se fantje** v nedeljo teden pri Sv. Neži pri Libojah na Štajerskem. Pri tem je bil posestnikov sin Koritnik šestkrat zaboden, da najbrž ne bo okreval.

— **Glavna tobačna zaloga v Sevnici** na Savi se odda dne 10. julija konkurenčnim potom pri okraj. finančnem ravnateljstvu v Maribor, kamor so vlagati prošnje. Varščine 300 kron.

— **Roparski napadi** so v Trstu na dnevnem redu. Nedavno je javil neki gospod Palamini na policiji, da sta ga v neki ulici napadla dva človeka, mu grozila z nožem, če ne bo mire, mu preiskala žepe in pobrala 12 K, ter potem zbežala.

— **Nesreča na železnici.** V Trstu je pritisnil vagon premikača državne železnice Ivanu Rebeu obe nogi na zid in ga težko poškodoval, da so ga morali odvesti v bolnico. — Kdaj bodo že vendar vpeljali mehanično klopčenje železniških voz, za kar leži načrt že na Dunaju? Najbrž bomo zopet dobili domače izume iz tujine. Pač res: Austria erit in orbe ultima!

— **Žrtev trdosrčnosti.** Minulo soboto popoldne prišel je na nek v svobodni luki tržaški vsidran parnik 70 letni ubožec in je prosil mornarskega kuharja, da bi mu dal kaj jesti. Veliki reveži se večkrat zatekajo popoldne na parnike, kjer dobe gotovo kaj jedi. Kuhar je starčku res dal krožnik juhe in košček mesa. Ko je starček že posrebral juho, je pa prišel slučajno mimo njega eden izmed parnikovih častnikov, začel vpiti nad njim in ga poditi s parnika. Starec se je jel opravičevati, pri tem mu je zdrknil v grlo košček mesa in ga začel dušiti. Vsled zahteve častnika so spravili starčka z ladje na obrežje, kjer je obležal, ker ni mogel več dihati. Predno je prišel hitro poklicani zdravnik, je bil starec že mrtev. Kdo je, se še ne ve. Bil je najbrž iz tržaške okolice.

— **Novice iz Trsta.** 73 letno Marijo Čuk iz Trsta zadel je voz, jo vrgel na tla in močno poškodoval. Prenesli so jo v tržaško bolnico. — Tatovi so vlomili v trgovino jestvin Jakoba Mariniča in odnesli za 332 K blaga. Ukradene reči pustili so na bližnjem travniku. Ko so prišli čez dan ponje, so jih prijeli. — Matej Rešetko iz Rovinja si je v Trstu z britvijo prerezal vrat. Rana ni smrtonovarna. Oddali so ga na opazovalni oddelek tržaške bolnice.

— **Koprskega moškega učiteljskega slovenski oddelek** se menda premesti v Gorico ter se zveže s tamošnjim ženskim učiteljskim, kakor je sklenil goriški deželni šolski svet.

— **Požrtvovalna duhovščina.** Znano je, s kako veliko vnamo in gorečnostjo se bore poljski duhovniki za pravice svojega naroda, ki jih jim nemška vlada krati na tako različne načine. Tekom zadnjega poljskega štrajka je bilo kaznovanih nič manj nego 35 duhovnikov na skupno 20 mesecev ječe in 6270 marka denarne globe. Uredniki raznih listov so dobili obsodbe v znesku 45 mesecev ječe in 16.540 mark.

— **Novo munucije** dobe puške avstrijske vojske. Patroni za naše manlicher puške bodo izdelane odslej po franboskem vzoru. Podrobnosti do sedaj še niso znane.

Prosveta.

Novo muzikalije „Glasbene Matice“. Letos je že v drugič izdala „Glasbena Matica“ v Ljubljani nove muzikalije, in sicer XXXIV. zvezek zborovskih partitur, obsegajoč 14 moških in mešanih zborov, uredil Matej Hubad. Vsebina, ki je na 44. straneh velike četvorke, obseza: št. 1. Stjevan St. Mokranjac: „Kozar“, mešan zbor, št. 2. dr. Gustav Ipavec: „Naše gore“, mešan zbor z baritonskim samospetvom, št. 3. Emil Adamič: „Deklica in ptič“, mešan zbor, št. 4. Fran Serafin Vilhar: „Na Ozlju-gradu“, moški zbor s sopranskim in baritonskim samospetvom, št. 5. Alojzij Sachs: „Idila“, moški zbor, št. 6. Karel Bendl: „Svoji k svojim“, moški zbor s četverošpovom, št. 7. Vladimir Stahuljak: „Zakaj me nečeš?“, moški zbor, št. 8. dr. Anton Schwab: „Vinska“, moški zbor, št. 9. dr. Anton Schwab: „Usehli cvet“, moški zbor, št. 10. dr. Anton Schwab: „Izgubljeni cvet“, moški zbor, št. 11. dr. Gustav Ipavec: „Brodar“, moški zbor, št. 12. dr. Gustav Ipavec: „Planinec“, moški zbor, št. 13. Stanko Premrl: „Slovenska zgodovina“, moški zbor s četverošpovom, št. 14. Ivan pl. Zajc: „Dijaška“, moški zbor. — Cena 6 K, za člane „Glasbene Matice“ 4 K.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Na Dunaju, dne 11. junija 1907.

Ker se je vreme napravilo za žetev zelo ugodno, so cene žitu na vseh borzah poskočile. Kupčija pa ni bila nič kaj živahna. Cene za vsakih 50 kg so bile sledeče:

Pšenica, tiška 78 do 82 kg K 10.45 do K 10.95; banaška 76 do 79 kg K 10.05 do K 10.50; viselburška in rabska 76 do 80 kg K 9.60 do K 9.95; slovaška in štülerska K 9.50 do K 9.95; marhfeldska in ostala nižeavstrijska 75 do 79 kg K 9.45 do K 9.70.

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8.25 do K 8.50; štülerska 71 do 73 kg K 8.20 do K 8.40; peštanska 72 do 74 kg K 8.23 do K 8.50; razna ogrska 72 do 74 kg K 8.20 do K 8.45; avstrijska 71 do 74 kg K 8.20 do K 8.45.

Ječmen za pičo K 7.10 do K 7.50.

Koruza, ogrska K 6.35 do K 6.55, cinkantinska K 7.30 do K 7.60.

Oves, ogrski srednje vrste K 7.95 do K 8.20; prve vrste K 8.10 do K 8.30; izbrane vrste K 8.25 do K 8.60.

V Budapešti so bile na žitni tržnici popoldne sledeče cene:

pšenica za oktober	K 10.22 do K 10.23
rž	„ „ „ 8.30 „ „ 8.37
oves	„ „ „ 7.04 „ „ 7.05
koruza „ julij	5.94 „ „ 5.95
koruza „ maj 1908	5.92 do „ 5.93
ogrsčica „ avgust	16.15 „ „ 16.25

Popoldne ob 5. so bile cene take:

pšenica za oktober	K 10.39
rž	„ „ „ 8.49
oves	„ „ „ 7.11
koruza „ maj	5.98

Špirit. Cene so poskočile za kakih 40 v. Prompt kontingentirano blago je notiralo K 56.40 D, 57.— Bl.

Prašiči. Pripeljali so iz Ogrske 4248 glav, iz Galicije 6816, 430 iz drugih provinc. Vsega vkup torej 11.494. Popoldne so bile sledeče cene:

prima pitani od K	1.21 do K 1.24 izj. K 1.25
srednji	„ „ 1.17 „ „ 1.21
stari	„ „ 1.10 „ „ 1.15
lahki	„ „ 1.04 „ „ 1.14
mladi	„ „ —78 „ „ 1.08 izj. K 1.10

in sicer za vsak kilogram žive teže ne uračunši užitninskega davka.

Konji. Prodali so jih danes tako — pripeljanih vsega vkup 259 za vožnjo in 158 za mesarja —: konji za kučiranje K 500.— do K 900.—; lahni za vprego K 250.— do K 380.—; težki za vprego K 600.— do K 1100.—; konji za mesarja K 70.— do K 150.—. Kupčija je bila v splošnem jako živahna.

Laneno olje vsakih 100 kg, prompt ab Dunaj per vagon K 75.— D, K 75.50 Bl.

Škrob za vsakih 100 kg: najizbornejše vrste ab Dunaj K 28.75 D, 29.25 Bl; prima K 27.75 oz. 28.25; sekunda ——. Škrobina moka najizbornejša K 28.75 oz. K 29.25.

Mast za vsakih 50 kg: svinjska, domača, uračunši strošek za sod, K 75.— oziroma K 75.50; špeh, beli, ne uračunši zaboja K 67.— oziroma K 68.—; loj izbran K 41.— oziroma K 41.50. vse prompt ab Dunaj.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!